

Mer a Bodrog partját csiga járja

Mer a Bodrog partját csiga járja
Ágaskodik a szorvája,
Hogyha fogom kis markomba,
A szorváját visszavonja, szégyenemre.
Ám, ha Patak fő utcáján,
Járok faromat riszálván,
Minden legény szeme tátva,
Ágaskodik a szorvája, örömemre.

Mer ahány deják vagy úrféle,
Megfűtykölné, tovalépne,
Velem pengőt ne akasszon,
Nem kell nékem bábaasszony, szégyenemre.
Hej, de mennyi kényes, döjfös kokas,
Jobb nekem egy varga inas,
Csirízes kis gatyájába

híven vár rám a szorvája, örömemre.

*

Szólásaink egészséges erotikája

andraslang - 2008.11.24 17:17

Bernáth Béla: A szerelem titkos nyelvén c. könyvéről (1986, Gondolat Kiadó).

Bernáth Béla pécsi főiskolai tanár kemény gyűjtőmunkával, és nem kisebb bátorsággal írta meg ezt a könyvet, hiszen az eddigi értelmezéseket sutba dobva minden általa hozott szólást, közmondást a szexualitásra vezet vissza.

Az egyes kiemelten elemzett mondások „megfejtésekor” több száz más közmondást idéz, ami egyrészt jártasságát bizonyítja, másrészt gyakran szabad asszociációs sorrá teszi a tudományos érvelés menetét. A mondásokat ezoterikusnak tartja abban az értelemben, hogy a beavatottak metaforikus virágnyelvére utal. Miért gondolja azt, hogy metaforikus ez a nyelvezet? Egyrészt, mert konkrét értelemben nincs adekvát jelentésük (pl. kosarat kap), illetve a mondások esetében a helyi adomák esetleges későbbi elterjedése is kizárható, hiszen maguk a közmondások nagyon elterjedtek (pl. Él, mint Marci Hevesen).

Él, mint Marci Hevesen

A legény általában a férfitagot jelenti a népnyelven (pl. jancsi), a cigány nyelvben a kármarci pénisz jelentésű. De akkor hol ez a Heves, ahol oly vidáman él Marci? Vegyünk egy gyűjtésből származó idézetet: „olyan forró az ízéje, ha leül, kiég alatta a fű”. Egy megengedhető asszociáció útján pedig már a katlannál és a kemencénél vagyunk, amik egyértelműen a Nő szimbólumai (hogy örült volna Freud, ha ezt olvashatta volna).

Ő se jobb a Deákné vásznánál

A vászoncseléd nőt jelent, sőt a zsák, tarisznya gyakran az uterust jelöli (lásd pl. királyok nászéjszakája után véres lepedő felmutatása). A hetes vászon már a korai magyar regényben (Dugonics), sőt Csokonainál is kikapós nőt jelent. Az 1627-es „Tükör a hétféle asszonyokról” című műből arról értesülünk, hogy a mondásban említett deáknék a kikapósság mellett még lusták is. A kapudeák maga is megvetett foglalkozás, hiszen az embereket ki-be engedi a kapun. Amennyiben a kaput a vagina helyettesítőjeként értelmezzük, máris egy kerítő áll előttünk (megvetendő foglalkozás).

Megtanítalak kesztyűbe dudálni

A muzsikálás erotikuma kerül elő ebben a mondásban. Lásd pl. fűtyülés (kisfiúk fűtyülője) és hegedülés (hegedűtest és vonó), mint nemi aktus. A kesztyű = női nemi szerv. A mondásba az erőszak illetve a jogtalan közösülés megtorlása is belekerül, hiszen a vashegedű pl. kízóeszköz volt a középkorban. A „megtanítalak” fenyegető jellege egyértelműen érezhető pl. én is elhúzom a nótádat, de rajtad. Pszichológiai elméletekben is gyakran van viszony a szexualitás és az erőszak között. A hollandikken = verni igéből ered az angol fuck (baszni).

Kosarat kap

A német lovagi időszakra vezetik vissza a mondás eredetét. A lovagot szívük hölgye kosárban húzta fel a vártoronyba (milyen erősek voltak ezek a Brünhildák:)). Ha nem tetszett a lovag, hát lukas kosarat kapott. Vergilius-szal kapcsolatban is kialakult egy ilyen monda. Szerelmese a férj érkezésekor kosárban kilógatta a toronyból, így másnap egész Róma rajta kacagott. A szerző számára azonban nem megfelelőek ezek a magyarázatok, hiszen a mondás jelentése szerelmi visszautasítás, így rejtet erotikuma egyértelmű. Ha a kosarat Nő-szimbólumként kezeljük, az üres kosár frusztráló a legényeknek. Ellenben a teli:

„Kicsike ló, pejko, Tele kosár zabot kér.

Ha a kosár nem lesz tele, Azt mondja, felrúgom.

Ha a kosár tele lesz, Azt mondja, megeszem.

Vejecském, Mihályka, Ölelésteli leányt kér.

Ha nem lesz teli öleléssel, Azt mondja visszahozom.

Ha tele lesz öleléssel, Azt mondja, megölelem.”

Rossz fát tett a tűzre

Jelentése: olyat tett, amit nem lett volna szabad; „póru jár”. Miért tesz valaki saját maga számára rosszat? Azért mert a konkrét jelentéssel szemben itt is erotikus tartalomról van szó: „Ha valamely leány rossz fát tett a tűzre és teherbe jut, az asszonyok azonnal bekontyozzák”. A tűz a finn-ugor nyelvkörben is női princípiumot jelöl, gondoljunk csak a kemence és a katlan már említett jelentésére. A menyasszonyt szokás tűz fölött átugráztatni = perzselik a máját, tehát a benne lévő tüzet próbálják még inkább felerősíteni. Visszatérve a kályhához, ebbe fát tesznek tüzelés szempontjából, ez a látvány jó alkalom a közösülés szimbolizására. Létezik egy idevágó találós kérdés is: „Fekete kisasszony hófehér szobába, / Vékonyat, vastagot dugnak a lukába. Mi az?” (megfejtés: kályha).

Miért is rossz ez a fa? Mert törvénytelen gyereket hoz létre. De miért a megesett lány jár póru, és nem az aki rossz fát tett a tűzre? A népi mondásokban gyakori a szerepek felcserélődése pl.: „Emez rak a tűzre rossz fát, mégis amaz nyel füstöt”. A rossz fát tett a tűzre eredeti jelentése tehát: a lány terhes lett. A néprajzi gyűjtések során azonban nem lehet egyezsége jutni, hogy mikor is rossz a fa, hiszen: „ha a fát a vastagabb végivel teszik tűzre, annál a háznál mindenféle szaporodás rosszul történik” (Lozsád), de: „a fának a kisebbik felét nem jó tűzre tenni, mert a tehén visszafelé borjadzik” (Udvarhelyszék).

andraslang rovata (andraslang.virtus.hu)